

Esnek Maliye Politikası-Kurala Bağlı Maliye Politikası

Kamu maliyesi açısından izlenecek politika esnek ya da kurala bağlı politika şeklinde oluşturulabilir. **Esnek maliye politikası**, maliye politikasının anayasa ve yasalarda çizili kurallar içinde yürütülmesi koşuluyla esnek biçimde yürütülmesi olarak tanımlanabilir. **Kurala bağlı maliye politikası** ise kamu kesiminin gelir, gider, borçlanma ve finansal yükümlülük altına girme konularında orta ve uzun dönemde izleyeceği politikaların esneklik limitlerinin belirli kurallara bağlanması olarak tanımlanabilir.

Mali Kural Tanımları

Mali Kural, kurallara bağlı maliye politikası söz konusu olduğunda uygulanacak maliye politikasının esneklik limitlerini belirleyen kurallara verilen isim¹.

Mali kurallar, bütçeleme sürecinin karar alma ve uygulama aşamalarını davranışsal veya yasal normlarla düzenleyen temel ilkeler biçiminde değerlendirilmektedir².

Mali kural, makroekonomik düzeyde bütçe büyüklükleri üzerine bir takım niceliksel sınırlamalar getirmek suretiyle maliye politikalarını kısıtlayan ve yakından disipline eden uygulamalar biçiminde tanımlanmaktadır. Mali kural kapsamında kamu harcamaları, vergiler, bütçe dengesi ve borçlanma düzeyi yakından izlenen öncelikli değişkenlerdir³.

Neden Mali Kurallar?

Mali kurallar bir yandan anayasal iktisat çalışmalarının neticesiz kalması ile oluşan boşluğun doldurulmasında, diğer yandan giderek bozulan mali disiplinin sağlanması konusundaki arayışların içerisinde birçok ülke için önemli bir seçenek olmuş ve farklı kompozisyonlarla özellikle 1990'lı yıllardan itibaren birçok ülkede uygulanmaya başlanmıştır⁴.

Mali kurallar için genel bir amaçtan bahsetmek gerekirse mali kuralların amacının hükümetleri kısa vadeli çıkarları doğrultusunda kontrolsüz davranmamaları için disipline etmek olduğu söylenebilir. Söz gelimi birçok hükümet seçim dönemlerinde yoğun harcama ve borçlanma programlarıyla bütçe disiplini zorlamaktadır. Bu noktada mali kurallar hükümete bir takım siyasal maliyetlerine rağmen gerekli vergi ve harcama politikalarını uygulayabilmeleri için yasal zemini hazırlamaktadır⁵

¹ Mahfi Eğilmez, "Mali Kural", <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/mahfi-egilmez/mali-kural-955557/> (Erişim: 26.04.2017)

² HALLERBERG, M.; STROUCH, R. ve HAHEN, J. V., (2004), The Design of Fiscal Rules and Forms of Governance in European Union Countries, European Central Bank Working Paper Series, No: 419, December/Frankfurt, s. 15.

³ KOPITS, George and SYMANSKY, Steven. (1998), Fiscal Policy Rules, Occasional Paper: 162, International Monetary Fund, Washington DC, s. 2,3.

⁴ Murat Demir, "Mahmut İnan, Türkiye'de Mali Kural", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 13/2 (2011). 25-66

⁵ MURRAY, Alasdair and WILKES, Giles. (January 2009), Fiscal Rules OK?, (Centre: Forum), pp. 1-12.

Mali Kural Denklemi

Orta vadeli programla birlikte yenilenmiş bir yapı içinde gündeme gelen mali kural şöyle bir denkleme dayandırılıyor⁶:

$$\Delta a = y(a - 1 a^*) + k(b - b^*)$$

Denklemin Notasyonu aşağıdaki gibidir.

Δa = Kamu a çığındaki uyarlamasının GSYH'ya oranı,

y = Kamu açığının orta uzun vadeli hedefine yakınsama hız katsayısı,

a-1 = Bir önceki yılın gerçekleşen kamu açığı/GSYH oranı,

a* = Orta uzun vadede hedeflenen kamu açığı/GSYH oranı,

k = Konjonktürel etkiyi yansıtırma katsayısı,

b = GSYH reel büyüme hızı, b* = GSYH büyüme hızının uzun dönemli ortalaması.

Bu denklemden y ve k katsayıları negatif değer taşıyor.

Denklemden harflerin yerine ilgili sayı ve oranlar konulduğunda ulaşılabilecek olan sonuç yani **kamu açığındaki uyarlama/GSYH oranı, eksi çıkıyorsa kamu açığında azalma, artı çıkıyorsa kamu açığında artma söz konusu demektir.**

⁶ Mahfi Eğilmez, "Mali Kural", <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/mahfi-egilmez/mali-kural-955557/> (Erişim: 26.04.2017)